

لایحه بودجه ۱۴۰۳ از نگاه بخش خصوصی (ویرایش اول)

آذر ماه ۱۴۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:

لایحه بودجه ۱۴۰۳ از نگاه بخش خصوصی (ویرایش اول)

مدیریت پژوهش‌های اقتصادی و مدیریت امور حقوقی و اجتماعی

تهیه‌کننده: فرزانه صمدیان، نرگس مرادی

ناظران علمی: محمد قاسمی، منیره امیرخانلو، شیما حاجی نوروزی، محمد زائری

تاریخ انتشار: آذر ماه ۱۴۰۲

طبقه‌بندی موضوعی: اقتصاد ایران

واژه‌های کلیدی: لایحه بودجه، بخش خصوصی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

مقدمه

در بسیاری از کشورها بودجه سنواتی مهم‌ترین سند سیاست‌گذاری اقتصادی و اجتماعی دولت‌ها محسوب می‌شود. اهمیت بودجه بیش از یک سند مالی است، چراکه شناخت دولت از مسائل کشور، نحوه اولویت‌بندی مسائل و راه‌حل‌های انتخاب شده - که بیانگر رویکردهای دولت- هستند را نشان می‌دهد. این سند زمینه گفتگوی قوه مقننه و مردم با دولت‌ها را نیز فراهم می‌کند. طبیعی است که سیاست‌های بودجه‌ای، هم رفاه عموم مردم و هم فعالیت‌های آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نحوه تأمین مالی و ترکیب هزینه‌ها، به لحاظ آثار کلان مانند تأثیر بر رشد اقتصادی، نرخ تورم، نرخ سود، و غیره بر فعالان اقتصادی اثرگذار است. در ایران سند بودجه سالانه منحصر به تعیین سیاست‌های مالی نیست بلکه همزمان در آن درباره بخشی از سیاست‌های پولی و ارزی و تجاری هم تصمیم‌گیری می‌شود که با اثرگذاری بر متغیرهایی مانند نرخ و ترکیب مالیات‌ها، قیمت انرژی و ارز و هزینه‌های گمرکی، کارکرد یکایک فعالان اقتصادی در سطح خرد را متأثر خواهد ساخت. بر اساس اصلاحاتی که در سال ۱۴۰۱ در مواد (۱۸۰) و (۱۸۲) قانون آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی درباره نحوه رسیدگی به لایحه بودجه انجام شد، لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در دو مرحله تقدیم مجلس می‌شود: بخش اول شامل احکام، سقف منابع، سقف واگذاری دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای، منابع هدفمندی یارانه‌ها و مفروضات و بخش دوم شامل جداول تفصیلی. در حال حاضر فقط بخش اول تقدیم شده است که دربردارنده حداقلی از اطلاعات مورد نیاز برای تحلیل سیاست‌های دولت است.

شایان ذکر است به رغم اثرات واضحی که سیاست‌های بودجه‌ای بر محیط کسب و کار دارد و تأکید مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، نمایندگان بخش خصوصی شامل اتاق‌های سه‌گانه «بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی»، «تعاون» و «اصناف» به جلسات ستاد تدوین لایحه بودجه ۱۴۰۳ دعوت نشدند. در ادامه برای فهم راحت‌تر موضوعات تا حد ممکن از به‌کارگیری اصطلاحات خاص بودجه‌ای پرهیز شده و سعی شده است تا ضمن رعایت دقت، جزئیات غیرضروری حذف شود. همچنین، با توجه به محدودیت زمانی برای بررسی کلیات بودجه، در ویرایش اول این گزارش، صرفاً مهم‌ترین نکات بیان شده است.

الف. چارچوب کلی منابع و مصارف بودجه ۱۴۰۳

طبق ارقام درج شده در بخش اول لایحه بودجه ۱۴۰۳، بودجه کل کشور با رشد حدود ۳۰ درصدی نسبت به ارقام مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۲ معادل ۶۴۷۸ هزار میلیارد تومان اعلام شده است که مشتمل بر ۲۷۳۷ هزار میلیارد تومان بودجه عمومی دولت (با رشد ۲۰٫۹ درصدی و ۴۲ درصد سهم) و ۳۷۴۱ هزار میلیارد تومان بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسه‌های وابسته به دولت (با رشد ۳۰ درصدی و ۵۸ درصد سهم) است. در لایحه پیشنهادی، بودجه عمومی دولت از محل منابع عمومی دولت با برآورد ۲۴۶۲ هزار میلیارد تومانی و سهم ۹۰ درصدی (رشد ۱۸٫۲ درصدی نسبت به قانون بودجه

۱۴۰۲) و مابقی از محل درآمدهای اختصاصی ۱۸۰ هزار میلیارد تومانی (رشد ۵۲ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲) تامین می‌شود. با توجه به تورم پیش بینی شده حدود ۳۰ درصدی برای سال ۱۴۰۳ (صندوق بین المللی پول و برآوردهای داخلی)، می‌توان گفت بودجه عمومی دولت به قیمت های حقیقی، انقباضی تنظیم شده است.

بررسی اجزای منابع عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳ گویای آن است که سهم درآمدها از منابع عمومی دولت ۶۱ درصد است و با رشد ۴۲ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲ همراه است. واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای سهم ۲۶ درصدی دارد که سهم نفت حدود ۲۴ درصد است و نسبت به سال جاری (۳۰ درصد)، کاهش یافته است.

آنچه در لایحه سال آینده بسیار جلب توجه می‌کند، رشد قابل توجه درآمدهای مالیاتی است. دولت تلاش کرده است برای تراز کردن بودجه، سهم درآمدهای مالیاتی را بالا ببرد. مالیات‌ها با سهم ۷۵ درصدی از کل درآمدها، بخش عمده درآمدهای دولت را در سال آینده تشکیل می‌دهد و نسبت به سال جاری ۵۰ درصد رشد کرده است. در بین درآمدهای مالیاتی، مالیات اشخاص حقوقی (با سهم ۴۰ درصدی)، حدود ۵۴ درصد رشد کرده است. اگرچه جزئیات این ردیف مالیاتی ارائه نشده است، اما به واسطه رشد قابل توجه آن، احتمالاً فشار مضاعفی بر بنگاه‌ها و شرکت‌های خصوصی در شرایط تورمی اقتصاد کشور وارد شود. بر اساس گزارش‌های شاخص مدیران خرید (شامخ) ماهانه که توسط اتاق ایران منتشر می‌شود، وضعیت کسب-وکارها برای ماه‌های آتی رکودی پیش‌بینی می‌شود. در این شرایط ۵۰ درصد رشد در درآمدهای مالیاتی، به مثابه فشار مجدد بر خانوارها و بنگاه‌های اقتصادی و نا مطلوب تر شدن محیط کسب و کار کشور نسبت به کشورهای پیرامونی است. واگذاری دارایی‌های مالی (انواع استقراض های دولت و واگذاری سهام شرکت های دولتی)، سهم ۱۳ درصدی در منابع عمومی دارد و حدود ۸ درصد نسبت به بودجه ۱۴۰۲ رشد نشان می‌دهد (شایسته ذکر است که رقم واگذاری دارایی‌های مالی نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال جاری حدود ۶۰ درصد افزایش خواهد یافت).

منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه پیشنهادی ۶۰ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، کاهش ۴۳٫۴ درصدی را نشان می‌دهد و گویای آن است که دولت در سال پیش‌رو برنامه‌ای برای واگذاری شرکت‌های دولتی ندارد. احتمالاً این تصمیم با توجه به پیش‌بینی عملکرد واگذاری‌ها در سال جاری - حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان^۱ در مقایسه با ۱۰۶ همت مصوب بودجه - اتخاذ شده است.

در سمت مصارف عمومی دولت، هزینه‌های جاری دولت سهم ۷۳ درصدی دارد که با افزایش ۱۹ درصدی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲ به ۱۸۰۳٫۷ هزار میلیارد تومان رسیده است. تملک دارایی‌های مالی (بازپرداخت اصل بدهی های) با سهم ۱۱٫۵ درصدی از مصارف عمومی در لایحه بودجه ۱۴۰۳، حدود ۴۳ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲ رشد داشته است. همچنین، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با سهم ۱۵٫۲ درصدی، نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲ رشدی نداشته است. بدون تغییر

۱ مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۴۰۲)، لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، دفتر مطالعات بخش عمومی.

ماندن رقم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با وجود تورم حدود ۵۰ درصدی و رشد ۳۰ درصدی بودجه کل کشور، به منزله آن است که برای دستیابی به رشد اقتصادی متناسب با هدفگذاری برنامه هفتم توسعه، نمی‌توان به سرمایه‌گذاری‌های دولتی به ویژه در زیرساخت‌ها اتکا کرد. از طرفی فشارهای مالیاتی شدیدی که بر اساس این لایحه در سال آینده به بخش خصوصی وارد خواهد آمد، انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری برای بخش خصوصی باقی نخواهد گذاشت. لذا دستیابی به رشدهای بالا در راستای هدفگذاری ۸ درصدی در برنامه هفتم، با ابهام روبه‌روست.

کسری عملیاتی لایحه بودجه ۱۴۰۳ معادل ۳۰۵,۴ هزار میلیارد تومان برآورد شده است. ۲۷۰ هزار میلیارد تومان از این کسری از محل منابع حاصل از صادرات نفت و گاز (مازاد تراز تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) و ۳۶ هزار میلیارد تومان از محل تراز دارایی‌های مالی تامین خواهد. نکته مهم آنکه با توجه به عدم ارائه داده‌های رسمی درباره هزینه‌های دولت در بخش اول لایحه بودجه ۱۴۰۳ دلایل ایجاد این کسری مشخص نیست و لذا تحلیلی درباره آن نمی‌توان ارائه کرد.

مقایسه کسری تراز عملیاتی لایحه بودجه ۱۴۰۳ (حدود ۳۰۵ هزار میلیارد تومان) با قانون بودجه ۱۴۰۲ (حدود ۴۵۰ هزار میلیارد تومان) حاکی از آن است که دولت تلاش کرده بودجه متوازن‌تری را تنظیم کند. اما نکته‌ای که از دیدگاه اقتصاد کلان نباید به آن بی‌توجه بود آن است که کاهش کسری تراز عملیاتی، به قیمت افزایش ناترازی بودجه خانوارها و بودجه بنگاهها حاصل شده است.

در مجموع می‌توان گفت:

الف. تنظیم لایحه بودجه به شکل فعلی فاقد داده‌های لازم برای تحلیل دقیق سیاست‌های دولت در حوزه‌های مهم-مانند مالیات‌ها، انرژی و غیره- است که بر فعالیت‌های اقتصادی و محیط کسب و کار اثرگذار است.

ب. تراز کردن منابع و مصارف دولت معیار اصلی تنظیم بودجه به شکل فعلی بوده است و به آثار اقتصاد کلان و به ویژه آثار بودجه بر فعالیت‌های اقتصادی توجه کمتری شده است.

ج. بودجه ۱۴۰۳ اولین بودجه دولت در چارچوب برنامه هفتم توسعه است. مهمترین هدف برنامه که می‌تواند وضعیت اقتصادی مردم را بهبود دهد، رشد ۸ درصدی اقتصاد است. تامین منابع مالی برای این رشد، دارای اهمیت فراوانی است و بسیار مناسب بود تا در قالب یک سند رسمی، دولت به همراه بودجه نحوه تامین منابع برای رشد ۸ درصدی و سهم خود درباره این موضوع بیان می‌کرد. لایحه بودجه پیشنهادی متأسفانه حاوی این پیام است که نه تنها دولت منبع قابل توجهی برای سرمایه‌گذاری ندارد بلکه همانند سال جاری، منابع نظام بانکی نیز به طور مستقیم (تسهیلات تکلیفی تعیین شده در قوانین مختلف و لایحه بودجه) و نامستقیم (خرید اوراق دولت)، در خدمت تامین منابع برای دولت خواهند بود. مازاد ایجاد شده توسط بنگاهها به شکل سود (هر چند به شکل حسابداری و نه اقتصادی) به شکل مالیات تورمی، توسط دولت اخذ

خواهد شد. برای سرمایه‌گذاری خارجی نیز به شکل نمادین و همانند سال‌های قبل اعدادی غیر قابل تحقق در بودجه تعیین شده است.

د. یکی از منابع برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، منابع صندوق توسعه ملی بوده است که به مرور زمان و در اثر عوامل متعدد از جمله افزایش سهم دولت در برداشت از این منابع (هم در چارچوب بودجه سنواتی و هم تامین مالی طرح‌های دولتی و طرح‌های خاص)، بسیار محدود شده است. علاوه بر این‌ها، در سایه ابهام در سیاست‌های پولی و انرژی و غیره (که متأسفانه در برنامه هفتم تعیین تکلیف قطعی نشدند)، بعید به نظر می‌رسد که بازار سرمایه توان تجهیز منابع لازم را برای رشد ۸ درصدی و تداوم آن داشته باشد. بدین ترتیب مشخص نیست منابع لازم برای رشد و توسعه کشور چگونه قابل تامین است.

ب. عمده‌ترین رویکردها در سمت منابع و مصارف بودجه ۱۴۰۳

جدول ۱- عمده‌ترین رویکردها در سمت منابع عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳

ارقام به هزار میلیارد تومان (رشد نسبت به سال ۱۴۰۲)	قانون ۱۴۰۲	لایحه ۱۴۰۳	عمده‌ترین ارقام و مهم‌ترین تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۳
درآمدها	۱۰۵۴. ۱	۱۴۹۸.۳ (۴۲.۱۴)	<p>▪ برآورد منابع حاصل از بخش درآمدها در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، رشد بیش از ۴۲ درصدی داشته است.</p>
درآمدهای مالیاتی	۷۴۸.۹	۱۱۲۲ (۴۹.۸)	<p>▪ درآمدهای مالیاتی با سهم ۷۴.۹ درصدی از گروه درآمدها و سهم حدود ۴۵.۵۷ درصدی از منابع عمومی دولت، عمده‌ترین جزء درآمدی دولت در لایحه پیشنهادی محسوب می‌شود.</p> <p>▪ درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲ حدود ۴۹.۸ درصدی رشد کرده است.</p> <p>▪ مالیات‌های مستقیم (شامل مالیات بر اشخاص حقوقی، درآمد و ثروت) سهم ۵۸ درصدی و مالیات‌های غیرمستقیم (شامل مالیات بر کالا و خدمات) سهم ۴۱.۹ درصدی از درآمدهای مالیاتی را در لایحه پیشنهادی به خود اختصاص داده‌اند.</p> <p>▪ مالیات بر اشخاص حقوقی در لایحه بودجه نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، رشد ۵۳.۵ درصدی دارد.</p> <p>▪ مالیات بر کالا و خدمات در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، رشد بیش از ۵۴.۵ درصدی دارد.</p> <p>عمده‌ترین سیاست‌های مالیاتی:</p> <p>تبصره ۶</p> <ul style="list-style-type: none"> - عدم استرداد مالیات و عوارض کالاهای نفتی (انواع بنزین و سوخت هواپیما؛ نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره، گاز طبیعی و گاز مایع) (بند الف). - افزایش میزان درآمد ابرازی مشمول مالیات اشخاص نسبت به سال قبل، از ۱۰٪ به ۴۰٪ جهت برخورداری از کاهش ۱٪ تا ۵٪ نرخ مالیات، (بند ب). - معاف از پرداخت مالیات و عوارض شدن و استرداد مالیات و عوارض خرید نهاده‌های آن بخش از کالاها و خدمات شرکت‌های ایرانی طرف قرارداد با شرکت‌های خارجی که کالا و خدمات موردنیاز شرکت‌های پیمانکاری خارجی را در طرح‌های مورد تعهد طرف خارجی، تأمین می‌نمایند (بند پ). - مکلف شدن بانک مرکزی به ایجاد دسترسی برای سازمان امور مالیاتی کشور به اطلاعات سامانه‌های موجود (سیاق و سرامد) به منظور جلوگیری از فرار مالیاتی و وصول به‌موقع درآمدهای مالیاتی و (بند ث). - مکلف شدن بانک مرکزی به اقدام به توقیف و برداشت از حساب یا حساب‌های بدهکاران مالیاتی به‌صورت سیستمی و برخط بر اساس سامانه‌های موجود و واریز وجوه مربوط به حساب سازمان امور مالیاتی کشور (بند ت). - محدود کردن جمع مبلغ و دفعات واریز به حساب‌های غیرتجاری هر شخص حقیقی در هر ماه، به مبلغ و تعداد تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار. (بند ج)

عمده‌ترین ارقام و مهم‌ترین تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۳	قانون ۱۴۰۲	ارقام به هزار میلیارد تومان (رشد نسبت به سال ۱۴۰۲)
<p>- اجازه حسابرسی سیستمی به سازمان امور مالیاتی کشور برای تعیین مالیات و عوارض ارزش افزوده آن دسته از مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده که در دوره‌های سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰ اظهارنامه‌های خود را تسلیم ننموده و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند و مالیات آنها نیز برآورد نگردیده است. (بند چ).</p> <p>- افزایش نسبت ۱۰ برابر میزان معافیت ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم به ۱۵۰ برابر برای فروش کالا و خدمات به منظور معافیت مؤدیان از انجام بخشی از تکالیف قانونی از قبیل نگهداری اسناد و مدارک و ارائه اظهارنامه مالیاتی توسط سازمان امور مالیاتی (بند خ).</p> <p>- تعیین مالیات سالانه انواع خودروی سواری و وانت دو اتاق به نرخ یک درصد (۱٪) بر مازاد مبلغ ۳ میلیارد تومان (بند د).</p> <p>- تعیین مبلغ ۵۷ میلیون تومان به عنوان میزان معافیت مالیات سالانه مستغلات اشخاص فاقد درآمد موضوع ماده (۵۷) قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی ۱۳۸۰ و تعیین مبلغ ۷۵ میلیون تومان به عنوان میزان معافیت درآمد مشمول مالیات سالانه بر درآمد مشاغل موضوع ماده (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی ۱۳۸۰/۱۱/۲۷. بند ذ).</p> <p>- مشمول مالیات شدن زمین‌های فاقد اعیانی دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری، باغ ویلاهای مجاز و واحدهای مسکونی دارای ارزش بیش از ۳۵ میلیارد تومان به میزان دو در هزار برای مازاد بر این مبلغ جزء ۱ بند ز).</p> <p>- ایجاد دسترسی برخط برای سازمان امور مالیاتی کشور به اطلاعات املاک مورد نیاز این سازمان جزء ۳ بند ز).</p> <p>- افزایش یک واحد درصدی (۱٪) نرخ مالیات بر ارزش افزوده جهت مصرف آن در تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بند س).</p> <p style="text-align: center;"><u>تبصره ۱۰</u></p> <p>- تعیین میزان ۳۰۰ هزار تومان مالیات بابت هر واحد مسکن مهر برای سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۳ بند الف).</p> <p style="text-align: center;"><u>تبصره ۱۵</u></p> <p>- تعیین میزان ۱۴۴ میلیون تومان به عنوان سقف معافیت سالانه موضوع ماده (۸۴) «قانون اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم» مصوب ۱۳۹۴ در سال ۱۴۰۳ جزء ۱ بند ث).</p> <p>- تعیین نرخ مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی (چه از کارفرمای اصلی و چه غیر اصلی):</p> <ul style="list-style-type: none"> • نسبت به مازاد ۱۴۴ میلیون تومان تا ۱۹۸ میلیون تومان در سال، ۱۰٪ • نسبت به مازاد ۱۹۸ میلیون تومان تا ۳۲۴ میلیون تومان در سال، ۱۵٪ • نسبت به مازاد ۳۲۴ میلیون تومان تا ۴۴۸ میلیون تومان در سال، ۲۰٪ • نسبت به مازاد ۴۴۸ میلیون تومان به بالا در سال، ۳۰٪ جزء ۲ بند ث). <p>- مستثنی شدن اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و آموزشی و قضات دادگستری از پلکان‌های مالیاتی (شمول مالیات بر مبنای قوانین خاص خود) جزء ۲ بند ث).</p>			
<p>■ منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر آن در قانون بودجه ۱۴۰۲، کاهش ۱۲ درصدی داشته است.</p>	۶۴۴.۵ (-۱۲)	۷۳۲.۲	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

عمده‌ترین ارقام و مهم‌ترین تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۳	لایحه ۱۴۰۳	قانون ۱۴۰۲	ارقام به هزار میلیارد تومان (رشد نسبت به سال ۱۴۰۲)
<p>▪ منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی با سهم ۹۰,۴ درصدی از منابع حاصل از گروه واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، بزرگترین جزء این گروه درآمدی را تشکیل می‌دهد و با کاهش ۳,۵ درصدی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲ مواجه شده است.</p> <p>▪ منابع حاصل از فروش نفت با در نظر گرفتن مجموعه فرضی همچون قیمت ۶۵ یورویی هر بشکه نفت، نرخ تسعیر ۳۱ هزار تومانی و صادرات ۱,۳۵۰ میلیون بشکه نفت خام و میعانات گازی در روز، مقدار ۱۱ میلیارد متر مکعب صادرات گاز در سال و قیمت ۰,۲۹ یورویی برای صادراتی هر متر مکعب گاز طبیعی در لایحه پیشنهادی برآورد شده است.</p> <p>▪ طبق بند الف تبصره (۴) سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز، معادل ۴۰ درصد تعیین شده است.</p> <p>▪ اتکای لایحه بودجه پیشنهادی به فروش نفت کاهش یافته است. به این صورت که سهم نفت از منابع عمومی دولت از ۳۰ درصد در قانون بودجه ۱۴۰۲ به ۲۴ درصد در لایحه بودجه ۱۴۰۳ کاهش یافته است.</p> <p>▪ مازاد بر منابع نفتی برآورد شده از محل فروش نفت در بخش منابع واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، در قالب حواله نفت خام و یا میعانات گازی مبلغ ۱۳۶,۸ هزار میلیارد تومان برای تقویت بنیه دفاعی پیش‌بینی شده است. (بند ب تبصره (۴))</p>	۵۸۲.۷ (-۳.۵)	۶۰۳.۸	منابع حاصل از نفت، گاز و فرآورده‌های نفتی
<p>▪ برآورد منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، رشد ۷,۸ درصد را نشان می‌دهد.</p>	۳۱۹.۱ (۷.۸)	۲۹۶	واگذاری دارایی‌های مالی
<p>▪ منابع حاصل از فروش انواع اوراق مالی و اسلامی با سهم ۷۹,۸ درصدی از منابع حاصل از گروه واگذاری دارایی‌های مالی، عمده‌ترین جزء این گروه درآمدی را تشکیل می‌دهد و در لایحه پیشنهادی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱، نزدیک به ۸۰ درصد رشد کرده است.</p>	۲۵۴.۶ (۳۶.۱)	۱۸۷	منابع حاصل از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی و اسلامی
<p>▪ برآورد منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به رقم متناظر در قانون بودجه ۱۴۰۲، کاهش ۴۳,۴ درصدی داشته است و گویای آن است که دولت در سال پیش‌رو برنامه‌ای برای کسب درآمد از محل واگذاری شرکت دولتی ندارد.</p> <p>▪ پیش‌بینی می‌شود عملکرد واگذاری شرکت‌های دولتی در سال جاری حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان باشد. در صورت تداوم این روند برای سال ۱۴۰۳ تحقق ۶۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده در لایحه دور از انتظار است.</p>	۶۰ (-۴۳.۴)	۱۰۶	واگذاری شرکت‌های دولتی

جدول ۲- عمده‌ترین رویکردها در سمت مصارف بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳

ارقام به هزار میلیارد تومان (رشد نسبت به سال ۱۴۰۱)	قانون ۱۴۰۲	لایحه ۱۴۰۳	عمده‌ترین ارقام و مهم‌ترین تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۲
هزینه‌ها	۱۵۰۸	۱۸۰۳ (۱۹)	<ul style="list-style-type: none"> اعتبارات هزینه‌ای (جاری) در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱، نزدیک به ۱۹ درصد رشد داشته است. به موجب جزء ۱ بند (الف) تبصره ۱۵، افزایش ضریب حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر به میزان متوسط ۱۸ درصد و افزایش ضریب حقوق بازنشستگان، وظیفه‌بگیران، مشترکان صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری و سایر صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های اجرایی به میزان متوسط ۲۰ درصد در نظر گرفته شده است.
طرح‌های عمرانی	۳۷۵	۳۷۵ (۰)	<ul style="list-style-type: none"> اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت رقم متناظر به قانون بودجه ۱۴۰۱، رشدی نداشته است.
تملك دارایی‌های مالی	۱۹۸	۲۸۳ (۴۳)	<ul style="list-style-type: none"> اعتبارات تملک دارایی‌های مالی در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱، حدود ۴۳ درصد رشد داشته است.

ترازهای مهم لایحه بودجه ۱۴۰۳

ترازهای بودجه ای در ایران محدودیت‌های عملیاتی برای دولت ایجاد نمی‌کنند و هدف از تصویب آن روشن نیست. دولت‌ها معمولاً ابتدا هزینه‌های ضروری جاری مانند حقوق و دستمزد شاغلین و بازنشستگان را پرداخت می‌کنند و سپس بدهی‌های سررسید شده خود را و در صورتی که منابعی باقی ماند، اعتبارات عمرانی را تخصیص می‌دهند.

ب. سیاست‌های اقتصادی مهم و پیشنهاد‌های اتاق ایران

۱. نرخ حقوق گمرکی ورودی نهاده‌های تولیدی

- مطابق با جز (۱) بند (الف) تبصره (۷) لایحه بودجه پیشنهادی، در سال ۱۴۰۳ دولت تصمیم دارد که نرخ حقوق گمرکی کلیه ماشین‌آلات و تجهیزات (با رعایت ماده (۳) قانون جهش تولید دانش بنیان مصوب ۱۴۰۱)، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای تولیدی را به ۲ درصد کاهش دهد. همچنین، به موجب جز (۲) بند (الف) تبصره (۷) مقرر شده است که نرخ حقوق گمرکی و مالیات بر ارزش افزوده واردات کالاهای اساسی، دارو، ملزومات مصرفی پزشکی و شیر خشک مخصوص اطفال به ۱ درصد تقلیل یابد.
- با عنایت به آنکه ادامه حیات واحدهای تولیدی، مستلزم دسترسی این واحدها به مواد اولیه و واسطه‌ای و بهره‌گیری از فناوری‌های به‌روز و ماشین‌آلات پیشرفته است و با توجه به آنکه شواهد موجود حاکی از وضعیت نامساعد واحدهای تولیدی در تأمین مواد اولیه مورد نیاز و بروز رسانی ماشین‌آلات مورد استفاده در خطوط تولید است، لذا کاهش ۲ واحد درصدی حقوق گمرکی واردات ماشین‌آلات و مواد اولیه خطوط تولید، نسبت به سال ۱۴۰۲ می‌تواند تا حدی هزینه تولید را کاهش دهد و این سیاست مثبت ارزیابی می‌شود. البته باید در نظر داشت که نقدینگی مورد نیاز بخش‌های تولیدی به واسطه جهش‌های ارزی مکرر و شرایط تورمی اقتصاد کشور برای ثبت سفارش مواد اولیه و ماشین‌آلات مورد نیاز خطوط تولید، سرمایه در گردش و جبران استهلاک و سرمایه‌گذاری‌های جدید نسبت به قبل از سال ۱۳۹۷ دهها برابر شده است.
- با توجه به جمیع موارد فوق‌الذکر، در صورت عدم حمایت ویژه از واحدهای تولیدی برای تأمین نهاده‌ها از جمله مواد اولیه، ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز خطوط تولید، بیم آن وجود دارد که واحدهای تولیدی فعال در آینده نزدیک زمین‌گیر و تعطیل شوند.

پیشنهاد اتاق ایران آن است که با هدف حمایت از تولید و حمایت از بروزرسانی ماشین‌آلات خطوط تولید، ضروریست که در این شرایط واردات کلیه ماشین‌آلات و تجهیزات، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای تولیدی از پرداخت حقوق گمرکی معاف شوند.

۲. سیاست‌گذاری درباره حوزه انرژی و هدفمندی یارانه‌ها

- بخشی از منابع و مصارف دولت طبق روال سنوات اخیر ذیل منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها درج می‌شود و جزو "منابع عمومی" دولت لحاظ نمی‌شود. مجموع منابع هدفمندسازی یارانه‌ها در لایحه بودجه پیشنهادی ۷۵۸,۸ هزار میلیارد تومان برآورد شده است که نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲، حدود ۱۰ درصد افزایش یافته است. هیچ اطلاعاتی درباره نحوه تجهیز این ۷۵۹ هزار میلیارد تومان از محل فروش داخلی فرآورده های نفتی، گاز، برق و صادرات فرآورده ها و غیره در لایحه ارائه نشده است. این امر باعث شده است تا تجزیه و تحلیل این بخش از لایحه و به‌ویژه در مورد قیمت کالاهای اساسی و بخش انرژی امکان‌پذیر نباشد. براساس برخی برآوردهای انجام شده پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۴۰۲ کسری منابع هدفمندی یارانه‌ها حدود ۲۵۰ هزار میلیارد تومان باشد. علی‌ایحال براساس اطلاعات ارائه شده در لایحه، دولت قصد دارد برای واردات کالاهای اساسی و دارو مبلغ ۱۳,۶۵ میلیارد یورو تخصیص دهد. با توجه به آنکه در سال ۱۴۰۰، مقدار واردات کالاهای اساسی کشاورزی شامل گندم، ذرت، برنج، جو، شکر، روغن نباتی، کنجاله و گوشت معادل ۶/۲۳ میلیون تن و به ارزش ۲/۱۴ میلیارد دلار برآورد شده است و اگر به این رقم نیازهای وارداتی دارو که در آن سال حدود ۵/۳ میلیارد دلار بوده، را نیز اضافه کنیم، می‌توان گفت که در سال ۱۴۰۰ دولت ۱۷,۷ میلیارد دلار برای واردات کالاهای اساسی هزینه کرده است. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که منابع پیش‌بینی شده برای واردات کالاهای اساسی در لایحه پیشنهادی کم برآورد شده است و از این ناحیه امکان ایجاد کسری در بودجه هدفمندی محتمل است.

- از سوی دیگر، به واسطه چسبندگی بودن مصارف هدفمندی تأمین کالاهای اساسی و پرداخت یارانه به خانوارها، دولت در بند (پ) تبصره (۸)، تصریح کرده که در صورت کاهش تولید فرآورده‌های اصلی نسبت به برنامه تولید، وزات نفت از طریق شرکت‌های تابعه ذی ربط با دریافت و فروش فرآورده‌های ویژه از پالایشگاه‌های مربوطه، مقادیر کسری را جبران خواهد کرد.

- لایحه پیشنهادی درباره برخی موضوعات مهم بخش برق از قبیل ۱- رابطه مالی شرکت‌های مادر تخصصی تولید برق حرارتی و توانیر با شرکت‌های تابعه، ۲- هوشمندسازی مصرف، ۳- تعیین الگوی مصرف برق و گاز در بخش ساختمانی، ۴- اصلاح ساختار و اساسنامه شرکت‌های تابعه وزارت نیرو و ۵- رایگان شدن برق مددجویان کمیته امداد و بهزیستی و ۶- صفر شدن هزینه انتقال برق نیروگاه‌های تجدیدپذیر و اتمی، که در قوانین بودجه سنوات گذشته عمدتاً در تبصره ۱۵ در خصوص آن تعیین و تکلیف

می‌شد، ساکت است و تصمیم‌گیری در این باره را به تصویب لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳) موکول کرده است. در حالی که نحوه تصمیم‌گیری و سیاستگذاری پیرامون این موضوعات فرصت‌ها و تهدیدهای مستقیم و غیرمستقیمی را برای بخش خصوصی فعال در سمت عرضه و تقاضای برق ایجاد خواهد کرد.

– به موجب بند (خ) تبصره (۷)، وزارت نیرو مکلف شده است ۵۰ درصد از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی (موضوع ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق مصوب ۱۳۸۱/۰۸/۱۵) را برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی هزینه کند. اگرچه در وهله نخست، این اقدام گامی مثبت در راستای رفع چالش زیرساخت تأمین برق برای واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی محسوب می‌شود. اما باید در نظر داشت که این بند صرفاً برای بخشی از منابع حاصل از اصلاح بهای برق مشترکین صنعتی محل مصرف تعیین کرده و برای سایر منابع و مصارف ماده (۳) قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق، به رغم تصریح قانون، سکوت کرده است. همچنین، به موجب این حکم در عمل وزارت نیرو به تخصیص ۵۰ درصد از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع در شهرک‌ها و نواحی صنعتی برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال این شهرک‌ها ملزم می‌شود و مجاز است برای مابقی منابع اخذ شده در این محل به اختیار و در چارچوبی که در بودجه شرکت‌های دولتی خود به تصویب می‌رساند عمل کند.

– بر طبق بند (الف) تبصره (۶)، مقرر شده که مالیات و عوارض مربوط به نفت خام، میعانات گازی، و گاز طبیعی خام که به‌عنوان ماده اولیه اصلی توسط واحدهای تولیدی به کار برده می‌شوند، به‌عنوان جزئی از قیمت تمام شده منظور شود و استرداد نگردد. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود به موجب این بند، تأمین انرژی برای واحدهای تولیدی پرهزینه‌تر از قبل شود و در نهایت این افزایش در هزینه بر روی قیمت محصولات واحدهای تولید سرشکن شده و از این گذر بر نرخ تورم افزوده شود.

– به موجب بند (پ) تبصره (۴) و بند (د) تبصره (۷)، فرآورده‌های نفتی تحویلی صنعت پتروشیمی به وزارت نفت، مشمول الگوی تسویه حق‌العمل‌کاری پالایشگاه‌ها قلمداد شده است که در این صورت وزارت نفت، فرآورده‌های نفتی تولیدی شرکت‌های پتروشیمی را به صورت غیر نقدی و با خوراک تحویلی به آن‌ها تسویه خواهد کرد. از سوی دیگر، به موجب بند (ز) تبصره (۷)، مشابه سال گذشته ۲,۵ درصد از ارزش فروش هر تن اتیلن تولیدی حاصل از خوراک صرفاً اتان مشمول عوارض انتقال خواهد شد. درواقع، شرکت‌های تولیدکننده اتیلن می‌بایست بابت انتقال اتیلن خود در طول خط لوله اتیلن غرب و فروش آن به مجتمع‌های مصرف‌کننده اتیلن در این مسیر، ۲,۵ درصد عوارض به دولت بدهند.

- دولت در لایحه پیشنهادی برنامه مشخصی برای تأمین پایدار انرژی و دسترسی به خوراک و تأمین برق و گاز صنایع ارائه نکرده است و می‌توان گفت برنامه دولت، ادامه روند کنونی در تأمین انرژی واحدهای تولیدی است و بیم آن وجود دارد که در صورت افزایش قیمت انرژی و تحمیل تعطیلی‌ها و خاموشی‌های اجباری به صنایع، حاشیه سود آنها را بیش از گذشته تحت تأثیر قرار گیرد به نحوی که ادامه فعالیت آنها توجیه اقتصادی نداشته باشد.

پیشنهاد اتاق ایران آن است که مجلس شورای اسلامی سیاست‌های دولت در حوزه قیمت انرژی حداقل برای بخش تولید (شامل نرخ خوراک) را در بودجه تعیین کند. تجربه سال جاری بسیار تلخ بود. مجلس شورای اسلامی در سال گذشته به هنگام تصویب بودجه ۱۴۰۲ این موضوع را مسکوت گذاشت که نتیجه آن تغییر مکرر سیاست‌های دولت در این حوزه بود که محیط کسب و کار را برای فعالان اقتصادی غیر قابل پیش بینی و برنامه ریزی تولید را بسیار دشوار کرد.

۳. سیاست‌های مالیاتی

همانطور که ملاحظه شد در لایحه بودجه پیشنهادی، سهم مالیات‌ها در تأمین منابع دولت افزایش یافته است. بطوریکه برآورد شده است درآمدهای مالیاتی دولت در سال آینده نسبت به سال جاری ۵۰ درصد رشد کند. در ادامه سعی می‌شود به برخی از تصمیمات دولت برای اخذ مالیات اشاره شود:

الف. مالیات بر درآمد شرکت‌ها: بر اساس بند (م) تبصره (۶) قانون بودجه سال ۱۴۰۲، مقرر گردید در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیتهای تولیدی در سال ۱۴۰۱ معادل هفت واحد درصد کاهش یابد. این بند همچنین در لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳)، نیز مورد تأکید قرار گرفته است اما با توجه به اینکه مشخص نیست لایحه مزبور چه زمانی به تصویب برسد. با در نظر گرفتن حجم لایحه مزبور و فرصت زمانی اندک مجلس پس از تصویب بودجه و برگزاری انتخابات آتی مجلس شورای اسلامی، به نظر می‌رسد طبق قوانین موجود نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) به ۲۵ درصد سابق باز خواهد گشت.

پیشنهاد اتاق ایران آن است که است بند زیر به لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ به شرح ذیل، الحاق شود:

«در راستای سیاست های حمایت از تولید، نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه های ذی ربط در فعالیت های تولیدی در سال ۱۴۰۲ معادل هفت واحد درصد کاهش می‌یابد. این بخشودگی علاوه بر سایر معافیت ها و بخشودگی ها و مشوق های قانونی اشخاص مذکور می باشد».

- عدم استرداد مالیات و عوارض ارزش افزوده کالاهای نفتی: در بند (الف) تبصره ۶ لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، چنین بیان شده است که «مالیات و عوارض موضوع کالاهای بند «الف» ماده (۲۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده، به عنوان جزئی از قیمت تمام شده این کالاها منظور می‌شود و قابل استرداد نمی‌باشد». شایان ذکر است که ماده ۲۶ قانون مالیات بر ارزش افزوده، مالیات و عوارض خاصی است که در دنیا، با منطبق کالاهای آسیب‌رسان به محیط‌زیست، سلامت و یا زیان‌های خارجی اعمال می‌شود. در ایران نیز تقریباً بر همین منطبق استوار است. باید در نظر داشت که جزء ۲ بند الف ماده ۲۶ این قانون، شامل موادی از قبیل «نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره، گاز طبیعی و گاز مایع» است که بخش عمده این فرآورده‌های نفتی و گازی در نیروگاه‌های حرارتی برای تولید برق و در پتروشیمی‌ها برای تولید فرآورده‌های شیمیایی و پتروشیمی استفاده می‌شود و عدم استرداد مالیات و عوارض آن به معنای وقوع پدیده مالیات آبخاری، یعنی اخذ مالیات روی مالیات است. البته بخشی از این فرآورده‌ها در بخش حمل و نقل و بخشی دیگر نیز در بخش کشاورزی استفاده می‌شود که به دلیل معاف بودن محصولات این بخش‌ها، عملاً هر گونه مالیات پرداختی قابل استرداد نیست.

پیشنهاد اتاق ایران حذف این بند است. اگر با پیشنهاد حذف موافقت نشد لازم است به صورت زیر تعدیل شود:

"صرفاً برای آن بخش از کالاهای نفت (موضوع بند الف) که به عنوان سوخت استفاده می‌شود، قابل استرداد نیست."

ب. افزایش میزان درآمد ابرازی مشمول مالیات اشخاص نسبت به سال قبل، از ۱۰٪ به ۴۰٪ جهت برخورداری از کاهش ۱٪ تا ۵٪ نرخ مالیات: اگر چه با وجود نرخ‌های تورم نزدیک به ۵۰٪ طی سال‌های اخیر، طبیعی است که درآمد ابرازی اشخاص حقیقی نسبت به سال قبل دست‌کم ۱۰٪ افزایش یافته باشد با این حال اعلام میزان افزایش ۴۰ درصدی منطقی نیست و به نظر می‌رسد سازمان امور مالیاتی در پی آن است که با افزایش درصد از ۱۰ به ۴۰، افراد کمتری مشمول تخفیف مالیاتی این بند شوند. واقعیت آن است در چند سال اخیر که کشور با تورم‌های بسیار شدید روبه‌رو بوده است، مالیات ستانی تورمی، موجب تخلیه بنیه مالی بنگاه شده است. در اقتصاد ایران به دلیل وجود تورم بالای مستمر طی سال‌های گذشته و اختلاف میان ارزش واقعی دارایی‌ها با ارزش ثبت شده آنها در صورت‌های مالی، در عمل، کارکردهای اصلی استهلاک‌گیری محقق نمی‌شود. به بیانی دیگر، هزینه شناسایی شده در صورت‌های مالی به عنوان هزینه استهلاک به دلیل پایین بودن ارزش ثبت دارایی‌های شرکت، هزینه بسیار ناچیزی در نظر گرفته شود که نتواند ظرفیت مالی برای جایگزینی دارایی‌های شرکت و سرمایه ثابت آن (که ضمانت‌کننده تداوم تولید است) فراهم آورد. از طرف دیگر این موضوع باعث شناسایی و توزیع سود موهومی توسط شرکت می‌شود. که دولت از آن مالیات می‌گیرد!

پیشنهاد اتاق ایران حذف این بند و تسهیل در افزایش سرمایه شرکت‌ها از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها برای سال ۱۴۰۳ است.

ج. مکلف شدن بانک مرکزی به ایجاد دسترسی به اطلاعات برای سازمان امور مالیاتی کشور و نیز توقیف و برداشت از حساب بدهکاران و واریز به حساب سازمان: چنین اقدامی بیش‌تر از آنکه منافع ملی و مصالح کشور را دنبال کند، به شدت دید بخشی (وصول درآمدهای مالیاتی) دارد. در شرایط فعلی بنگاه‌ها به دلیل اوضاع نابه‌سامان اقتصادی مجبور به نسیه‌فروشی هستند و عملاً اصل پول را با وقفه‌های زمانی وصول می‌کنند و همچنین به دلیل پایین آمدن قدرت خرید مصرف‌کنندگان، فروش آنها کاهش یافته است. اینکه هر پولی که به حساب‌شان واریز می‌شود، پیش از پرداخت‌هایی همچون پرداخت حقوق و دستمزد نیروی کار، پرداخت به طلبکاران بابت خرید مواد اولیه و پرداخت بابت اقساط وام بانکی، باید به نفع سازمان مالیاتی توقیف و برداشت شود، بسیار عجیب است. به عبارت دیگر معنی این بند آن است که دولت حاضر است فعالیت‌های اقتصادی را متوقف کند تا بدهی خود را وصول نماید. تا مدت‌ها، خواسته سازمان مالیاتی آن بود که بدهی‌های مالیاتی در زمره دیون و مطالبات درجه اول قلمداد شود و هم‌اکنون این

انتظار در آنها شکل گرفته است که پیش از رد دیون مهم‌تر دیگر و بدون اطلاع به مؤدی، حساب وی توقیف شده و به صورت سیستمی از حساب‌هایشان برداشت شود.

پیشنهاد اتاق ایران حذف این بند حداقل درباره "توقیف و برداشت از حساب بدهکاران" است.

د. مشمول مالیات شدن زمین‌های فاقد اعیانی دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری دارای ارزش بیش از ۳۵ میلیارد تومان به میزان دو در هزار برای ملازاد بر این مبلغ: اولاً مالیات موردنظر این بند، نوعی مالیات بر ثروت است. ثانیاً این سوال مطرح می‌شود که ارزشگذاری این موارد چگونه قرار است انجام شود؟ ثالثاً، چون رقم آن مقطوع است بیم آن می‌رود که با تکرار آن در لوایح بودجه سال‌های بعدی، به زودی دامنه شمول آن وسیع‌تر شود. رابعاً ارتباط این مالیات با مالیات بر عایدی سرمایه چیست؟ آیا قرار است هم مالیات بر عایدی سرمایه داشته باشیم و هم مالیات بر ثروت؟ و در نهایت این مالیات برهم زنده عدالت افقی و عمودی است. چرا که به طور مثال اگر فردی صاحب ۱۰ دستگاه واحد مسکونی به ارزش هر یک ۲۰ میلیارد تومان باشد، مشمول مالیات موردنظر این بند نخواهد شد اما صاحب یک خانه ۱۰۰ متری به ارزش بالای ۳۵ میلیارد تومان، مشمول می‌شود. پیشنهاد می‌شود که ضرورت تصویب چنین بندی با وجود پایه مالیاتی مالیات بر عایدی سرمایه توضیح داده شود. رقم مقطوع، حذف شود و اصلاح این بند به نحوی مد نظر قرار داده شود که ارزش تمامی زمین‌ها و ساختمان‌های تحت مالکیت فرد و یا افراد تحت تکفلش از یک سطحی بالاتر باشد، مشمول این مالیات گردد.

پیشنهاد اتاق ایران حذف این بند است. در صورت عدم موافقت با حذف، پیشنهاد می‌شود اصلاحات زیر در متن آن انجام شود:

۱. رقم مقطوع حذف شود ۲. اصلاح آن به نحوی که اگر ارزش تمامی زمین‌ها و ساختمان‌های تحت مالکیت فرد و یا افراد تحت تکفلش از یک سطحی بالاتر باشد، مشمول این مالیات شود. ۳. تصریح شود که بهای زمین و ساختمان در ابتدای سال ملاک عمل است یا انتهای سال؟

۵. افزایش یک واحد درصدی (۱٪) نرخ مالیات بر ارزش افزوده: با توجه به مزمن شدن پدیده رکود تورمی در اقتصاد ایران، تشدید کاهش قدرت خرید خانوار به ویژه حقوق‌بگیران به دلیل عدم شاخص‌بندی کامل دستمزدها طی سال‌های اخیر، تعمیق فقر و نابرابری، افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده (که مالیات تنازلی و تشدیدکننده نابرابری است) در این شرایط منطقی به نظر نمی‌رسد. اگر دولت واقعا می‌خواهد طرح‌های عمرانی را تامین مالی کند، منابع حاصل از صادرات نفت و گاز را به جای آنکه صرف حفظ تشکیلات موازی و فاقد کارایی موثر در کشور کند به این بخش تخصیص دهد.

پیشنهاد اتاق ایران حذف این بند است.

۴. سایر احکام مهم:

۱. بند پ تبصره ۳: طبق این بند "به دولت اجازه داده می‌شود تا تعرفه خدمات دولتی دستگاه‌های اجرایی را به پیشنهاد دستگاه‌های ذیربط و تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور متناسب سازی نماید." در ابتدا باید متذکر شد که منظور از متناسب‌سازی، همان افزایش نرخ تعرفه است و دستگاه‌های ذیربط به واسطه این بند از تبصره ۳ مجازند بدون اینکه مقید به محدودیت‌های بودجه‌ای باشند، هرزمان لازم دانستند مجوز افزایش نرخ تعرفه خدماتشان را از سازمان برنامه و بودجه بگیرند. باز گذاشتن دست دستگاه‌های اجرایی در این امر، علاوه بر اینکه مدیریت هزینه دستگاه‌های اجرایی را تضعیف خواهد کرد، به منزله افزایش قیمت خدمات دستگاه‌های مربوطه و ایجاد بار هزینه‌ای غیرقابل پیش‌بینی برای خانوارها و بنگاه‌های اقتصادی است. شایسته ذکر است که قبلا جدول تعرفه‌ها به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسید.

پیشنهاد اتاق ایران حذف بند پ تبصره ۳ است.

۲. بند الف تبصره ۴: این بند در راستای اجرای ماده ۱۴ قانون برنامه ۵ ساله هفتم کشور، شرکت ملی نفت و گاز را مکلف به واریز درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام، میعات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی به حساب ارزی خزانه داری کشور نزد بانک مرکزی کرده است که به محض وصول این درآمدها، سهم ۴۰ درصدی صندوق توسعه ملی باید واریز گردد.

اتاق ایران تاکید ویژه‌ای روی این بند از تبصره ۴ دارد. زیرا همانگونه که بیان شد، در حال حاضر تامین مالی از منابع بانکی و بازار سرمایه با مشکلات زیادی همراه است و بر اساس گزارشات فصلی پایش محیط کسب و کار، یکی از ۳ معضل اصلی فعالان اقتصادی تامین مالی از شبکه بانکی است. بعلاوه بسیاری از بنگاه‌های کوچک و متوسط شرایط ورود به بازار سرمایه را هم ندارند. لذا بهره گیری از منابع صندوق توسعه در راستای سرمایه‌گذاری‌های ایجاد یا توسعه‌ای، یکی از مسیرهایی است که بخش خصوصی می‌تواند از آن بهره‌مند شود. هرچند طی سال‌های گذشته بیشترین برخورداری از منابع صندوق را دولت داشته و در بازپرداخت آن هم کوتاهی کرده، اما بخش خصوصی معتقد است که مجلس شورای اسلامی باید محدودیت‌های جدی برای دست اندازی دولت به منابع ارزی صندوق، ایجاد کند.

لذا تاکید اتاق ایران بر اجرایی شدن این بند از تبصره ۴ به طور کامل است.